

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІБЛІОТЕКА

*Серія «Пам'яті професорів
Криворізького педагогічного»*
Вип. 8

***ВАЛЕНТИНА ВАСИЛІВНА ЯВІР –
українська вчена-мовознавиця***

*(до 90-річного ювілею кандидата філологічних наук, професора
кафедри української мови Криворізького державного педагогічного
інституту / університету)*

Біобібліографічний покажчик

**Кривий Ріг
2024**

УДК 016:811.161.2(477.63)(092)

Я 19

Упорядник і бібліографічний редактор:

О. А. Дікунова – завідувач відділу комплектування та наук.-бібліогр. інформації

Загальна редакція:

О. М. Кравченко – в. о. директора бібліотеки

Валентина Василівна Явір – українська вчена-мовознавиця (до 90-річного ювілею кандидата філологічних наук, професора кафедри української мови Криворізького державного педагогічного інституту / університету): біобібліографічний покажчик / Бібліотека Криворізького державного педагогічного університету; упоряд. і бібліогр. ред. О. А. Дікунова; за заг. ред. О. М. Кравченко. – Кривий Ріг, 2024. – 59 с. (Серія «Пам'яті професорів Криворізького педагогічного». Вип. 8).

Покажчик присвячено *Валентині Василівні Явір* – українській ученій-мовознавиці, кандидату філологічних наук, професору, завідувачці кафедри української мови (1986–1991; 1993–1998) Криворізького державного педагогічного інституту / університету.

У покажчику репрезентовано бібліографію праць В. В. Явір. Представлено наукові видання, підручники, навчальні посібники, публікації в збірниках наукових праць і матеріалах наукових конференцій та статті у фахових періодичних виданнях. У покажчику також подано матеріали про наукову й педагогічну діяльність професора В. В. Явір.

Покажчик адресовано мовознавцям, викладачам філологічних дисциплін закладів вищої освіти, аспірантам, здобувачам вищої освіти – майбутнім філологам з метою популяризації наукової спадщини В. В. Явір.

ВАЛЕНТИНА ВАСИЛІВНА ЯВІР

(28.02.1934 – 10.07.2022)

**українська вчена-мовознавиця,
кандидат філологічних наук, професор,
завідувачка кафедри української мови
(1986–1991; 1993–1998)**

**Криворізького державного
педагогічного інституту / університету
Відмінник освіти України**

ЗМІСТ

Від упорядників.....	5
РОЗДІЛ 1. Слово на пошану пам'яті Валентина Василівни Явір.....	9
РОЗДІЛ 2. Сторінки біографії.....	20
РОЗДІЛ 3. Хронологічний покажчик праць В. В. Явір.....	22
3.1. Дисертація та автореферат дисертацій.....	22
3.2. Наукові й навчальні видання.....	23
3.3. Статті в збірниках наукових праць та інших наукових і навчально-методичних виданнях.....	28
3.4. Публікації в матеріалах наукових конференцій і семінарів.....	33
3.5. Статті в періодичних виданнях.....	36
3.6. Наукове редагування й рецензування.....	39
РОЗДІЛ 4. Наукова школа професора В. В. Явір.....	42
РОЗДІЛ 5. Бібліографія наукової й педагогічної діяльності Валентини Василівни Явір..	44
РОЗДІЛ 6. Фотомиттєвості життя.....	49
Іменний покажчик.....	57

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Біобібліографічний покажчик (серія «Пам'яті професорів Криворізького педагогічного», вип. 8) присвячено *Валентині Василівні Явір (1934–2022)* – українській мовознавиці й педагогу, кандидату філологічних наук, професору, завідувачці кафедри української мови (1986–1991; 1993–1998).

Тридцять п'ять років свого життя (1974–2009) В. В. Явір присвятила науково-педагогічній діяльності в Криворізькому державному педагогічному інституті / університеті. Учена пройшла творчий шлях від викладачки до доцента, професора; завідувачки кафедри української мови. Валентина Василівна була фундаторкою факультету української філології, зробила неоціненний внесок у його розбудову. Вона щедро дарувала свої знання та педагогічний досвід студентській і викладацькій спільноті факультету української філології. Її багаторічна діяльність – яскравий приклад людського й наукового сумління, прагнення до професійних вершин, великої любові до справи всього життя.

Наукова спадщина професора В. В. Явір налічує 90 наукових і науково-методичних праць, серед них підручники, навчальні посібники, наукові та публіцистичні статті, написані одноосібно й у співавторстві.

Значна кількість праць присвячена дослідженню актуальних питань граматики, лексики та фразеології української мови; методики викладання української мови в початковій, середній і вищій школі; підготовки майбутнього вчителя-філолога. В. В. Явір ретельно досліджувала проблеми ролі української мови у формуванні національної свідомості та духовного потенціалу особистості.

В. В. Явір викладала фундаментальні курси: «Вступ до мовознавства», «Загальне мовознавство», «Сучасна українська літературна мова», а також спецкурси: «Питання загального мовознавства в курсі середньої школи», «Периферійні явища в українському синтаксисі», «Основи структурно-

семантичного аналізу тексту», «Стан і статус державної мови в сучасному суспільному житті України: проблеми і перспективи», «Мова і нація».

Самовіддана професійна діяльність, активна патріотична позиція педагога й ученого Валентини Явір слугує прикладом для сучасного покоління науковців і здобувачів вищої філологічної та педагогічної освіти КДПУ.

Блискуча викладацька діяльність, велика мудрість, яскрава особистість Валентини Явір залишилися в пам'яті колег-однодумців і вдячних учнів.

У структурі біобібліографічного покажчика **6 розділів**:

Розділ «Слово на пошану пам'яті Валентини Василівни Явір» містить спогади, слова вдячності представників наукової спільноти КДПУ, колег та учнів ученої (*авторський текст збережено*).

У **розділі «Сторінки біографії»** подано *біографічну довідку* про життєвий шлях і науково-педагогічну діяльність **В. В. Явір**.

Розділ «Хронологічний покажчик праць В. В. Явір» має підрозділи: «Дисертація та автореферат дисертацій», «Наукові й навчальні видання», «Статті в збірниках наукових праць та інших наукових і навчально-методичних виданнях», «Публікації в матеріалах наукових конференцій і семінарів», «Статті в періодичних виданнях», «Наукове редагування й рецензування». Бібліографічні описи подано мовою оригіналу. У середині підрозділів матеріали згруповано й розміщено за прямою хронологією з виділенням років видання. У межах року – за алфавітом назв праць.

У **розділі «Наукова школа професора В. В. Явір»** представлено перелік дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук (за прямою хронологією з виділенням років захисту дисертацій, у межах року – за алфавітом прізвищ авторів).

Розділ «Бібліографія наукової й педагогічної діяльності Валентини Василівни Явір» презентує публікації про життєвий і творчих шлях ученої. Матеріали подано мовою оригіналу; згруповано й розміщено за прямою

хронологією з виділенням років публікації. У межах року – за алфавітом прізвищ авторів і назв праць.

У розділі «Фотомиттєвості життя» представлено світлини різних років, зокрема з архівів колег В. В. Явір.

Допоміжний апарат біобібліографічного покажчика:

- іменний покажчик, у якому наведено прізвища авторів, співавторів, упорядників, редакторів та інших осіб, відомості про яких є в бібліографічних записах;
- передмова від упорядників;
- схема групування матеріалу (зміст).

Джерела відбору документів для біобібліографічного покажчика – фонди, каталоги й картотеки бібліотеки Криворізького державного педагогічного університету, репозитарій КДПУ, особова справа В. В. Явір. Бібліографічним описам передують шифри, за якими можна замовити літературу на абонементі та в читальній залі бібліотеки КДПУ. Під час підготовки покажчика використано відомості з бібліографічної бази даних *Google Академія*. Окремі праці містять активні покликання на електронні ресурси відкритого доступу. Астериском (*) позначено видання, які вдалося знайти, але вони відсутні у фонді бібліотеки КДПУ та не мають електронних версій.

Хронологічні рамки відбору документів: *1971–2024 рр.*

Покажчик містить *115* бібліографічних записів мовою оригіналу й має наскрізну нумерацію.

Бібліографічний опис здійснено згідно з чинним в Україні *ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»*. Слова та словосполучення скорочуються відповідно до чинного *ДСТУ 3582:2013 «Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила»*.

Електронна версія покажчика розміщена на вебсторінці бібліотеки сайту Криворізького державного педагогічного університету в розділі «Біобібліографічні покажчики»:

<https://kdpu.edu.ua/biblioteka/resursy/bibliohrafichna-produktsiia/bibliohrafichni-pokazhchyky/biobibliohrafichni-pokazhchyky.html>

та репозитарії КДПУ (електронному архіві академічних текстів) в розділі «Бібліографічна продукція» <http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/handle/0564/84>

Покажчик адресовано мовознавцям, викладачам філологічних дисциплін закладів вищої освіти, аспірантам, здобувачам вищої освіти – майбутнім філологам з метою популяризації наукової спадщини професора В. В. Явір.

РОЗДІЛ 1

Слово на пошану пам'яті Валентини Василівни Явір

Вдячна долі, що подарувала мені зустріч і роки співпраці з Валентиною Василівною Явір. Вона стала не просто важливою людиною в моєму житті, а тією, яка допомогла мені вибудувати свій життєвий шлях.

Моє знайомство з Валентиною Василівною відбулося у вересні 1991 року, коли я стала студенткою факультету української філології Криворізького педагогічного. Перше ж заняття дало зрозуміти, що перед нами – непересічна особистість. Блискучий лектор і науковець, Валентина Василівна навіть найважчі теми із «Вступу до мовознавства», а на випускному курсі із «Загального мовознавства» викладала не просто цікаво й дохідливо, а віднаходила такі аспекти, що ставало зрозуміло: мова – це далеко не збірка орфографічних норм і граматичних правил, а єство народу загалом і кожної людини зокрема. Спецкурс «Мова і нація», розроблений Валентиною Василівною, тоді, на початку 1990-х, був для нас, студентів, дивовижним відкриттям глибини взаємозв'язку мови й націєтворення. Для студентів Валентина Явір була викладачкою дуже вимогливою, але завжди справедливою, доброзичливою і відкритою.

Валентина Василівна була і моїм науковим керівником. Курсова робота, виконана під її керівництвом, переросла спочатку в дипломну, а потім стала основою для моєї кандидатської дисертації. Мудра наставниця, авторитетна дослідниця, цікава співрозмовниця, глибоко ерудована, вона ніколи не диктувала, що і як слід робити, але спрямовувала до роздумів і власних пошуків, власного бачення наукової проблеми.

Пізніше ми з Валентиною Василівною були колежанками: разом працювали на кафедрі української мови. Валентина Василівна була глибоко інтелігентною і шляхетною людиною, мудрою, людяною, делікатною.

Працювала віддано, сумлінно й чесно, давала слухні поради, була дуже уважною до кожного. Вона підтримувала мене і в радості – коли з'явилися на світ мої діти, і в печалі – коли в небуття відійшли батьки... Своїм прикладом показала, яким має бути університетський викладач і авторитетний керівник.

Наше спілкування продовжувалося й після того, як Валентина Василівна пішла на заслужений відпочинок. Але вона продовжувала бути в курсі новинок літератури, мовознавчих досліджень, політичних, соціальних і культурних подій.

Валентина Василівна вчила всіх бути Українцями. Щодня, щохвилини, у кожному вчинку, на роботі й удома. Вона була взірцем національного духу. Не в аудиторії перед студентами, але в кожному мить свого життя.

Низький уклін і щира вдячність Вам, Валентино Василівно, за мудрість і добро, знання й підтримку, увагу й віру. Велика честь бути серед Ваших учнів. Світла пам'ять Вам, Валентино Василівно. Ви назавжди в моєму серці.

*Оксана Остроушко – перший проректор
Криворізького державного педагогічного університету,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
перекладу та слов'янської філології*

ПОКЛИКАНА У ВІЧНІСТЬ НЕБЕСАМИ...

Є люди, при зустрічі з якими надовго запам'ятовують блиск їхніх очей, щиру посмішку, геніальний розум і глибоку людяність...

Такою була й залишатиметься в пам'яті рідних, близьких, друзів, колег Явір Валентина Василівна, якій 28 лютого 2023 року виповнилося б 90!

Валентина Василівна належала до тих, хто ніколи не шукав легкого хліба, для кого професійна честь – понад усе. Її багатий, розмаїтий і сповнений високого творчого лету внутрішній світ полонив кожного, хто мав щастя спілкуватися з нею. Принципова і вимоглива, вона пройшла тернистий науковий шлях, шлях мужнього, нестримного й невтомного переборювання все нових життєвих висот. Залюблена в життя, вона з гідністю долала всі перешкоди, завжди підставляла плече ближньому, допомагала віднайти шлях істини.

Валентина Василівна чимало зробила для розвитку сучасної мовознавчої думки, для формування лінгвістичних знань у середніх загальноосвітніх та вищих педагогічних закладах, для зміцнення наукового корпусу українських мовознавців, повсякчас відчувала вагу моменту, потребу координації й організації, підпорядкування всіх своїх сил вимогам сучасності. У Кривому Розі її поважали за щирість і доброзичливість, цінували за професіоналізм, порядність і людяність, захоплювалися її працелюбством, цілеспрямованістю й оптимізмом. Їй дякували за підтримку, мудре слово фахівця, за поради, що допомагали засівати освітянську ниву добром, знаннями, щирою любов'ю до рідного слова. У неї вчилися возвеличувати й леліяти це слово...

Кажуть, що буцімто коли народжується людина, на небі з'являється маленька зіронька; коли людина помирає, зіронька згасає, а з нею зникає цілий Всесвіт. Слушною є й інша думка: «Земне життя, скінчившись, не згасає, А пломенем здіймається в світи. Покликане у вічність небесами, Воно сія

в безмежжі висоти». Воістину ж бо: людина живе доти, доки живе пам'ять про неї. А пам'ять про людину живе незалежно від неї... Її тривкість пов'язують із земними діями того, кого вже немає серед нас, хто відійшов за межу, у засвіти....

Співробітники кафедри української мови Криворізького державного педагогічного університету (а до них, упевнені, долучаться й усі, хто знав і поважав Валентину Василівну Явір!) вшанують світлу пам'ять свого колишнього завідувача, наставника, філолога-україніста і просто колегу. Часточка її великого серця залишилася в наших душах, повсякчас вирушає в подорож стежками прожитого й пережитого, спонукає задуматися над справжністю речей і минущию турбот, усвідомлення яких даватиме нам сили для відкриття нових горизонтів.

*Жанна Колоїз –
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови
Криворізького державного педагогічного університету*

Пам'яті Явір Валентини Василівни...

Ви завжди були і є для рідних, учнів і колег представницею національної самобутності, елітарною особистістю, яка вирізняється нестереотипністю, як у мовомисленні, так і провадженні національної ідеї, що визначає подальший упевнений поступ, необриване існування народу, будучина якого окреслює незрушні підвалини української державності.

Високоінтелектуальність і позитивна модальність завжди вирізняли Вас і викликали глибоку повагу.

Учителю, Ви мали Божий талант через комунікацію передати сокровенну думку про те, що багаті ми на задумливі небеса, які бачимо через Чумацький Шлях, підсинений волошками і півниками, і щемливо-рідне курликання до нас журавликів, що крізь тисячоліття над широкочоломи дубами несуть на крилах пісні із вірію; на чисті води; на пшенично-житні лани – шелесномовне свідчення нерозривного зв'язку з попередніми поколіннями, їхньою вірою в Бога, що визначило для нас узагальнення про те, що моральний закон – бути соборними, моральний закон – бути гідними наших звитяжних, працюючих, щирих і замріяно-романтичних попередників.

Філологічна наука без Вашого доробку була б, безперечно, збідненою.

Ваші теоретичні напрацювання становлять багатющу наукову спадщину. Ви надаєте зразок особистості, яка транслює фахові знання в академічному лінгвістичному дискурсі.

Ви яворітимете довгі роки світлого українського розвою сердечною мовою.

*Тетяна Мішеніна – доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри української мови
Криворізького державного педагогічного університету*

Валентина Василівна Явір була одним із фундаторів факультету української філології Криворізького педагогічного університету (тоді ще Криворізького педагогічного інституту). Вона зробила великий внесок у розвиток кафедри української мови, факультету й університету загалом.

Вагомою є науково-педагогічна діяльність Валентини Василівни. Вона досліджувала проблеми граматики, лексики, фразеології та синтаксису української мови, є автором ряду підручників та посібників із сучасної української літературної мови.

Тривалий час Валентина Василівна працювала на посаді завідувача кафедри української мови, вела активну викладацьку діяльність, була тим викладачем, який міг не лише передати знання, а й зацікавити навчальною дисципліною. Курси «Загальне мовознавство», «Мова і нація», які читала професор Валентина Явір, надзвичайно захоплювали студентів. Вона вчила шанувати й берегти рідне слово, усвідомлювати, що мова не лише має значення, але є ключовим чинником формування нації.

Глибина наукових поглядів та ерудиція, чітка громадянська позиція, працелюбність і вимогливість – такі якості Валентини Василівни згадуються випускниками факультету, учнями, колегами.

Неординарна особистість, людина високого рівня інтелігентності й загальної культури, Валентина Василівна залишила по собі не лише наукові праці, але й духовний спадок, який і нині наснажує колег, наступників, учнів.

*Любов Семененко – декан факультету української філології
Криворізького державного педагогічного університету,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
української та зарубіжної літератур*

Світлої пам'яті Явір Валентини Василівни...

Створення й стрімкий розвиток факультету української філології Криворізького державного педагогічного університету тісно пов'язаний передовсім з науковою й викладацькою діяльністю Валентини Василівни Явір.

Факультет з підготовки вчителів української мови та літератури було закрито в Криворізькому педагогічному в середині 50-х років нібито у зв'язку з відкриттям філологічного факультету в Сімферополі (?). Кадрові передумови відкриття філологічного факультету й відповідно кафедри української мови в середині 80-х років ХХ століття були: на тодішньому факультеті початкових класів викладали мову й літературу для майбутніх учителів-словесників науковці-філологи, що приїхали до Кривого Рогу з інших міст. Серед них була й Валентина Василівна, яка переїхала з Херсона за сімейними обставинами. На той час місто Кривий Ріг і довколишні сільські школи гостро потребували вчителів української мови та літератури. Тому Валентина Василівна разом зі своїми колегами стали фундаторами спочатку українського відділення на новоствореному філологічному факультеті, а згодом і самого факультету української філології.

Пригадую своє перше знайомство з Валентиною Василівною, коли в середині 80-х студентки-філологині проходили педагогічну практику в 91-ій школі. Мені довірили аж двох практиканток, і це було дуже відповідально для молодої вчительки з чотирма роками стажу. Після відвідання уроків, які проводили студентки, й детального аналізу Валентина Василівна неочікувано для мене похвалила моїх учнів за хороші знання й активність на уроці. Чому я про це згадую? Це була школа з російською мовою навчання, як і всі криворізькі школи на той час, а я мала ще багато цілком обґрунтованих комплексів щодо своєї педагогічної майстерності й дидактичної підготовки. Згодом, коли доля привела мене на кафедру української мови КДПУ, я мала нагоду ще не раз пересвідчитися, що, будучи дуже вимогливою передовсім до себе, а вже потім до колег і студентів, Валентина Василівна вміла вчасно підтримати, надати допомогу, та й взагалі бути тим орієнтиром у житті й науковій діяльності, на який хотілося рівнятися, якому намагалися відповідати її численні учні й послідовники.

З тих перших років роботи на кафедрі української мови, де нас було всього 7 разом із лаборантом, пригадую спільну роботу над створенням посібника «Учіться висловлюватися» (вийшла друком 1990 року), яку організувала Валентина Василівна разом із завідувачем кафедри Петром

Івановичем Білоусенком. А коли в кінці 1992 року я повернулася по закінченні аспірантури, то на кафедрі, яку очолювала В. В. Явір, вже було 26 ставок, а на факультеті навчалися до двохсот студентів на кожному курсі, згодом ще стільки ж на заочному відділенні. І таке зростання української справи в Кривому Розі – то була не тільки данина бурхливому періоду здобуття Україною державної незалежності, але й результат діяльності таких подвижників у науці й освіті, якою була Валентина Василівна. При кафедрі запрацювала аспірантура, що дало змогу забезпечувати кадрові потреби не тільки нашої кафедри, але й інших кафедр університету, міста й України.

Разом з іншими членами кафедри В. В. Явір була активною учасницею Товариства «Просвіта», брала участь у демократичних процесах Кривого Рогу й України, була для викладачів, студентів, громадськості міста зразком особистості зі сформованою національною свідомістю.

З Валентиною Василівною пов'язували мене й спогади про викладачів Чернівецького університету, який кожна з нас у свій час закінчила. З величезною пошаною згадувала професор Явір і про Чернівецьке педагогічне училище, по закінченні якого вона вступила до університету на заочне відділення, оскільки їй потрібно було працювати: батько загинув на фронті Другої світової й мама виховувала їх із молодшою сестрою самотужки.

Пригадується, що Валентина Василівна була чудовою дочкою, сестрою, дружиною, мамою, бабусею. Відзначалася якоюсь вродженою інтелігентністю й особливою елегантністю. Була всебічно розвиненою особистістю: захоплювалася садівництвом-городництвом, вміла гарно облаштувати інтер'єр, була чудовою господинею, дбала про багатоквартирний будинок, очолюючи будинковий комітет. Невтомно трудилася все своє життя. Жаль, що так раптово відійшла до вічності влітку 2022 воєнного року...

*Ганна Віняр – кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри української мови Криворізького
державного педагогічного університету (2002–2008),
директор бібліотеки КДПУ (2009–2022)*

Спогади...

Зустріч з Валентиною Василівною відбулася ще в студентські роки. 1975 року, коли я вступила на навчання у Криворізький педагогічний інститут на факультет підготовки вчителів початкових класів, саме вона – гарна, красива, талановита викладачка, здійснювала в нашій групі підготовку з курсу «Вступ до мовознавства». Мені відразу впав у око її пшеничний колір волосся та голубі очі.

У спілкуванні з Валентиною Василівною траплялися і злети, і падіння... Надзвичайно прискіплива щодо мови та мовлення, вона звертала увагу на все – наголос, вимова, наведення прикладів. У неї під час навчання на заняттях та складання екзаменів не було дрібниць. Нам, студенткам, дуже хотілося бути схожими на неї: авторитет, самодостатність особистості, професіоналізм і майстерність, викладацькі навички, теоретичні знання, вміння комунікувати зі студентами, колегами та друзями.

Спогади про цю світлу людину залишилися назавжди в серці колишньої студентки.

*З повагою до пам'яті про Валентину Василівну Явір –
доктор психологічних наук, професор кафедри практичної психології
Криворізького державного педагогічного університету
Зоя Михайлівна Мірошник*

*Спогади про ВАЛЕНТИНУ ВАСИЛІВНУ ЯВІР
викладачів кафедри початкової освіти КДПУ*

У славетній історії Криворізького державного педагогічного університету є чимало видатних постатей – справжніх корифеїв науки й освіти. До їх числа, поза всяким сумнівом, належить ім'я Валентини Василівни Явір – видатного українського мовознавця, людини з незламною громадянською позицією, несхибністю духу і принциповістю, якою захоплювались як її колеги, так і студентська молодь. Хочеться писати, розповідати з великим захопленням, великою повагою про цю прекрасну, розумну, ерудовану і глибоко інтелігентну жінку, яскраву мовну особистість. Ніяк не вкладається у свідомість, що вже ніколи не можна буде з нею зустрітись, вислухати поради, обмінятись думками, звірити своє розуміння і бачення мовних процесів, що так активно відбуваються у наш час...

Олена Павлик – завідувач кафедри початкової освіти згадує, «як ще на початку століття стала активно вживатися у мовленні багатьох мовців формула привітання «Доброго дня». Щодо її нормативності серед мовознавців точились дискусії. У мене не було абсолютної впевненості стосовно її вживання. І ось одного разу біля деканату факультету української філології зустрічаю Валентину Василівну. «Доброго дня!» – кажу я їй, віддаючи данину моді. «Добрий день!» – посміхаючись (вона завжди віталася з посмішкою) відповіла вона мені. Через деякий час на моє привітання «Добрий день» вона вже відповіла «Здрастуйте!». А ми за чверть століття вилучили це слово зі свого вжитку».

Педагог, викладач, як і кожна інша людина, закінчує життя у цьому світі, але життя Валентини Василівни продовжується в її численних публікаціях, які вона залишила нам і своїм нащадкам. Вони потім не раз доторкнуться до її слова, її думок, ідей, до її почуттів.

Яскравим, високопрофесійним дослідником рідного слова, добрим і мудрим наставником, вимогливим до себе й до інших, невтомним трудівником і світлою Людиною запам'ятаємо ми Валентину Василівну на все своє життя. І нехай сьогодні кожне слово, сказане всіма тими, хто мав щастя її знати, вчитись у неї і працювати з нею, вплететься у вінок світлої пам'яті.

Явір Валентина Василівна все своє життя присвятила викладацькій і науковій діяльності, була талановитим педагогом і наставником, видатним науковцем і мовознавцем, авторитетним керівником і організатором. Вона була справжнім патріотом з українським серцем, щиро любила Україну, шанувала українську мову й культуру, допомагала кожному набути цінний досвід, яким щедро ділилася.

Валентина Василівна була сильною, незалежною, високоінтелектуальною особистістю, вирізнялася гостротою розуму, системністю мислення, працьовитістю та наполегливістю.

Валентина Василівна – Людина з великої літери, Людина-легенда, яка завжди залишиться в нашій пам'яті.

*Олена Павлик – кандидат педагогічних наук,
завідувач кафедри початкової освіти
Володимир Пруняк – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри початкової освіти
Ірина Онищенко – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри початкової освіти*

РОЗДІЛ 2

Сторінки біографії

Валентина Василівна Явір народилася **28 лютого 1934 року** в селі Тахтаулове, Полтавського району, Полтавської області в родині військовослужбовця. Батько – Явір Василь Олексійович загинув 1943 року під час Другої світової війни, мати – Олександра Іванівна працювала в медичній сфері.

1944–1949 – навчання в Полтавській середній школі № 3. Отримала свідоцтво про закінчення семирічної школи.

1949–1953 – навчання в Чернівецькому педагогічному училищі. Присвоєно кваліфікацію вчителя початкової школи.

1953–1956 – учитель української мови Санківської восьмирічної школи (с. Санківці, Хотинського району Чернівецької області).

1954–1960 – заочне навчання на філологічному факультеті Чернівецького державного університету. Отримала диплом за спеціальністю «Філолог. Учитель української мови та літератури середньої школи».

1956–1965 – завуч Грозенецької восьмирічної школи й учитель української мови та літератури (с. Грозенці, Хотинського району Чернівецької області).

1965 – учитель української мови та літератури восьмирічної школи № 4 м. Херсона.

1965–1969 – викладач кафедри української мови Херсонського педагогічного інституту.

1969–1972 – навчання в аспірантурі (кафедра української мови) Запорізького педагогічного інституту.

1973 року захистила дисертацію «Неузгоджені означення, виражені безприменниковими та применниковими формами іменників у сучасній українській літературній мові» на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук у спеціалізованій вченій раді Одеського державного університету за спец. 10.02.02 «Мови народів СРСР (українська мова)».

1972–1974 – викладач, старший викладач кафедри української мови Херсонського педагогічного інституту.

1974–1975 – старший викладач кафедри педагогіки і методики початкового навчання Криворізького державного педагогічного інституту.

1975–1977 – доцент, завідувач кафедри педагогіки і методики початкового навчання.

1977 – присвоєно вчене звання доцента кафедри педагогіки і методики початкового навчання.

1977–1982 – завідувач кафедри російської та української мов.

1982–1986 – доцент кафедри російської та української мов.

1985 – стажування на філологічному факультеті Дніпропетровського державного університету (підвищення кваліфікації).

1986–1991 – завідувач кафедри української мови.

1992–1993 – професор кафедри української мови.

1992 – присвоєно вчене звання професора кафедри української мови.

1993 – стажування на філологічному факультеті Дніпропетровського державного університету (підвищення кваліфікації).

1993–1998 – завідувач кафедри української мови.

1998 – стажування на філологічному факультеті Запорізького державного університету (підвищення кваліфікації).

1998–2000 – професор кафедри української мови Криворізького державного педагогічного університету.

2000–2002 – завідувач кафедри українознавства.

2003–2009 – професор кафедри української мови.

10 липня 2022 року Валентина Василівна Явір відійшла у вічність.

Відзнаки й нагороди

1980 – Почесна грамота Міністерства народної освіти УРСР

1984 – Відмінник народної освіти УРСР

1999 – Почесна грамота Міністерства освіти України

РОЗДІЛ 3

Праці професора В. В. Явір

3.1. Дисертація та автореферат дисертацій

1972

1. Явір В. В. Несогласованные определения, выраженные беспредложными и предложными формами имен существительных в современном украинском литературном языке : автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.02 «Языки народов СССР (украинский язык)» / Валентина Васильевна Явір ; Одесский гос. ун-т имени И. И. Мечникова. – Одеса, 1972. – 26 с.*

2. Явір В. В. Неузгоджені означення, виражені безприйменниковими та прийменниковими формами іменників у сучасній українській літературній мові : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 «Мови народів СРСР (українська мова)» / Валентина Василівна Явір ; Запорізький держ. ун-т. – Запоріжжя, 1972. – 203 с.*

3.2. Наукові й навчальні видання

1971

3. **Явір В. В.** Неузгоджені означення в сучасній українській мові (на допомогу студентам-заочникам філологічного факультету) : метод. рекомендації / В. В. Явір. – Херсон : ХДП ім. Н. К. Крупської, 1971. – 67 с.*

1979

4. **Явір В. В.** (співавт.) Українська мова в 7 класі : метод. посіб. для вчителів / В. О. Горпинич, В. Д. Горяний, І. С. Олійник, М. Т. Чемерисов, В. В. Явір. – Київ : Рад. школа. 1979.*

1983

5. **Явір В. В.** (співавт.) Вивчення української мови у 8 класі (у школах з російською мовою навчання) : метод. посіб. для вчителів / В. О. Горпинич, Н. Г. Горпинич, В. Д. Горяний, І. С. Олійник, В. В. Явір. – Київ : Рад. школа, 1983.*

1984

6. 811.161.2(075)

З 41 **Явір В. В.** (співавт.) Збірник текстів для переказів з української мови. 1–3 класи / В. В. Явір, П. І. Білоусенко, В. Ф. Шестопалова, В. П. Савицька, С. М. Приходько. – Київ : Рад. школа, 1984. – 120 с. – Б-ка вчителя початкових класів.

1986

7. 373.5.016:811.161.2(075)

Я 19 **Явір В. В.** (*співавт.*) Виховна робота на уроках української мови : [навч.-метод. видання] / В. В. Явір, П. І. Білоусенко. – Київ : Рад. школа, 1986. – 167 с.

1990

8. **Явір В. В.** (*співавт.*) Програма з основ слов'янської філології / В. В. Явір, Т. В. Сімашко. – Київ, 1990.*

9. 811.161.2

У 92 **Явір В. В.** (*співавт.*) Учіться висловлюватися / П. І. Білоусенко, Ю. О. Арешенков, Г. М. Віняр, В. В. Явір, М. М. Скиба. – Київ : Радянська школа, 1990. – 126 с. – *Електронна версія:*

<https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5174>

1991

10. 373.5.016:811.161.2(075.8)(076.5)

М 54 **Явір В. В.** (*співавт.*) Методика викладання української мови: практичні та лабораторні заняття : навч. посібник / І. С. Олійник, П. І. Білоусенко, В. В. Явір, Н. Г. Каневська ; за ред. І. С. Олійника. – Київ : Вища школа, 1991. – 287 с. – *Електронна версія:*

<https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8895>

1992

11. 811.161.2(075)

Б 61 **Явір В. В.** (*співавт.*) Проблемно-ситуативні завдання на уроках української : посіб. для вчителя / П. І. Білоусенко, В. В. Явір. – Київ : Освіта,

1992. – 129 с. – *Електронна версія:*

<https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5354>

1993

12. Явір В. В. (співавт.) Слово рідне, мова рідна / В. В. Явір, Ю. О. Арешенков, М. М. Скиба. – Київ : Освіта, 1993. – 208 с.*

1995

13. 811.161.2

Я 19 **Явір В.** Мова і нація : методичні рекомендації із спецкурсу для студентів-філологів / В. В. Явір. – Кривий Ріг, 1995. – 55 с. – *Електронна версія:* <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5893>

14. 811.161.2(079)

Я 19 **Явір В. (співавт.)** Українська мова. Завдання для конкурсів, олімпіад, факультативів / В. Явір, Ж. Колоїз. – Кривий Ріг, 1995. – 175 с. – *Електронна версія:* <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5236>

1996

15. Явір В. В. (упоряд.) Плани практичних, лабораторних та індивідуальних занять з курсу «Сучасна українська літературна мова» (розділ «Морфологія») для студентів спеціальності 02.19.00 – українська мова і література / упоряд. В. В. Явір. – Кривий Ріг : КДПІ, 1996. – 66 с.*

1997

16. 811.161.2(075.8)

С 43 **Явір В. (співавт.)** Складні питання вузівського курсу української мови : навч. посібник / В. Явір. – Кривий Ріг, 1997. – 153 с. – *Електронна версія:* <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/0564/1247>

1998

17. Явір В. В. Методичні матеріали з курсу «Загальне мовознавство» / В. В. Явір. – Кривий Ріг, 1998. – 66 с.*

18. Явір В. В. *(співавт.)* Методичні рекомендації до контрольної роботи з морфології (іменні частини) для студентів III курсу заочної форми навчання факультету української філології / В. В. Явір, Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг, 1998. – 22 с.*

1999

19. 811.161.2'367(076.5)

Я 19 **Явір В. В.** *(співавт.)* Синтаксис української літературної мови : збірник завдань для лабораторних робіт / В. В. Явір, Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг : Вид-во І.В.І, 1999. – 72 с. – *Електронна версія:*

<https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5237>

2003

20. 811.161.2(076.5)

К 61 **Явір В. В.** *(співавт.)* Сучасна українська літературна мова : збірник завдань для лабораторних робіт / Ж. В. Колоїз, Н. М. Малюга, В. В. Явір. – Кривий Ріг, 2003. – 223 с.

2004

21. 811.161.2(076.5)

К 61 **Явір В. В.** *(співавт.)* Сучасна українська літературна мова : збірник завдань для лабораторних робіт / Ж. В. Колоїз, Н. М. Малюга, В. В. Явір. – Київ : Знання, 2004. – 223 с.

2005

22. 811.161.2

М 74 **Явір В.** (*співавт.*) Мова і нація в житті людини [Електронний ресурс] / В. Явір, В. Нагул ; Українське товариство «Просвіта» імені Т. Г. Шевченка ; упоряд. і заг. ред. В. Нагул. – Кривий Ріг, 2005. – 46 с. – Режим доступу: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5892>

2006

23. 811.161.2(076.5)

К 61 **Явір В. В.** (*співавт.*) Сучасна українська літературна мова : збірник завдань для лабораторних робіт / Ж. В. Колоїз, Н. М. Малюга, В. В. Явір. – Київ : Знання, 2006. – 356 с. – Серія «Вища освіта ХХІ століття».

2008

24. 811.161.2(076.5)

К 61 **Явір В. В.** (*співавт.*) Сучасна українська літературна мова : збірник завдань для лабораторних робіт / Ж. В. Колоїз, Н. М. Малюга, В. В. Явір. – Київ : Знання, 2008. – 356 с. – *Електронна версія:* <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5532>

3.3. Статті в збірниках наукових праць та інших наукових і навчально-методичних виданнях

1972

25. Явир В. В. Из наблюдений над вариантами одной синтаксемы / В. В. Явир // Вопросы теории и истории словарного состава русского и украинского языка : сб. науч. трудов. – Київ, 1972.*

1975

26. Явир В. В. Деякі структурно-семантичні особливості конструкцій з неузгодженими означеннями при опорних іменниках, співвідносних з дієслівною основою / В. В. Явир // Студії з мовознавства : зб. наук. праць. – Київ, 1975.*

1984

27. 373.3.016:811.161.2

В 41 Явир В. В. (співавт.) Словотворча робота на уроках української мови в II класі під час вивчення розділу «Будова слова» / В. П. Савицька, В. В. Явир // Вивчення української мови в 2–3 класах : зб. статей. – Київ, 1984. – С. 55–64. – Електронна версія:

<https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5168>

1993

28. 373.5.016:811.161.2(082)

П 78 **Явір В. В.** (*співавт.*) Деякі питання активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх словесників / В. В. Явір, Ф. З. Яловий // Проблеми вдосконалення навчального процесу у вищій та середній школі : зб. наук. праць / відп. ред. **В. В. Явір.** – Кривий Ріг, 1993. – С. 3–7. – *Електронна версія:* <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/8542>

29. 373.5.016:811.161.2(082)

П 78 **Явір В. В.** Матеріал шкільних підручників у системі професійної підготовки учителя-словесника / В. В. Явір // Проблеми вдосконалення навчального процесу у вищій та середній школі : зб. наук. праць / відп. ред. **В. В. Явір.** – Кривий Ріг, 1993. – С. 18–23. – *Електронна версія:* <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/8544>

1995

30. **Явір В. В.** Мова і духовність нації / В. В. Явір // Культура – духовність – мистецтво : зб. наук. праць. – Київ, 1995. – С. 7–12.*

31. 811.161.2(082)

У 45 **Явір В. В.** Складні речення фразеологізованої структури / В. В. Явір // Українська мова: питання системи і функціонування : зб. наук. праць / за ред. **В. В. Явір.** – Кривий Ріг, 1995. – С. 42–47. – *Електронна версія:* <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5283>

1996

32. 811.161(082)

С 92 **Явір В.** Текстотворюючі потенції деяких конструкцій у мові газети / Валентина Явір // Східнослов'янські мови в їх історичному розвитку : зб. наук. праць Запорізького нац. ун-ту, присвячених пам'яті професора

С. П. Самійленка. – Запоріжжя, 1996. – Ч. 1. – С. 65–68. – *Електронна версія:*
<http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5175>

1997

33. 811.161.2(075.8)

С 43 **Явір В. В.** Про своєрідні функції фразеологізованих конструкцій на рівні надфразної єдності / В. В. Явір // *Складні питання вузівського курсу української мови : зб. наук. праць.* – Кривий Ріг, 1997. – С. 137–146. – *Електронна версія:* <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5864>

2002

34. **Явір В. В.** Про одну з особливостей міжреченневого зв'язку в творі Тодося Осьмачки «Ротонда душогубців» / В. В. Явір // *Складні питання вузівського курсу української мови : зб. наук. праць / за ред. Г. М. Віняр [та ін.].* – Кривий Ріг, 2002. – С. 94–96. – *Електронна версія:*
<http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5164>

2003

35. **Явір В. В.** Розвиток аналітичних тенденцій у синтаксичній системі української мови / В. В. Явір // *Збірник наук. праць викладачів Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій.* – Запоріжжя, 2003.*

2004

36. 80(082)

А 43 **Явір В. В.** Конструкції на позначення лихих побажань: деякі аспекти аналізу / В. В. Явір // *Актуальні проблеми філології і методики викладання мов : зб. наук. праць / редкол.: Г. М. Віняр, Ю. О. Арешенков, В. В. Явір [та ін.].* – Кривий Ріг, 2004. – С. 87–90. – *Електронна версія:*
<http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5162>

37. 801.81.161.2(082)

Л 64 **Явір В.** Мовний вимір духовного світу особистості / В. Явір // Література. Фольклор. Проблеми поетики : зб. наук. праць. – Київ, 2004. – Вип. 18, ч. 1. – С. 326–337. – *Електронна версія:*

<https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5281>

2005

38. 801.81.161.2(082)

Л 64 **Явір В.** Жаргонізований дискурс: духовний занепад чи норма? / В. Явір // Література. Фольклор. Проблеми поетики : зб. наук. праць. – Київ, 2005. – Вип. 21, ч. 1 : Аспекти духовності української літератури. – С. 62–68. –

Електронна версія: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5282>

39. 821.161.2.09(082)

Н 34 **Явір В. В.** (*співавт.*) Лексика на позначення назв рослинного світу в мові творів Т. Г. Шевченка / М. М. Приймак, В. В. Явір // Наукові праці викладачів, докторантів, аспірантів, магістрів та студентів : зб. наук. праць. – Кривий Ріг, 2005. – Вип. 15. – С. 18–23. – *Електронна версія:*

<https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/5233>

40. 80(082)

А 43 **Явір В. В.** Про деякі семантико-синтаксичні формули українських побажань / В. В. Явір // Актуальні проблеми філології і методики викладання мов : зб. наук. праць / ред. Г. М. Віняр, О. Б. Каневська, **В. В. Явір** [та ін.]. – Кривий Ріг, 2005. – С. 99–104. – *Електронна версія:*

<http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5169>

2006

41. 80(082)

А 43 **Явір В. В.** Вокативні синтаксеми: семантико-синтаксичний аспект / В. В. Явір // Актуальні проблеми філології і методики викладання мов : зб. наук. праць / редкол.: Г. М. Віняр, П. І. Білоусенко, **В. В. Явір** [та ін.]. –

Кривий Ріг, 2006. – Вип. 4. – С. 56–62. – *Електронна версія:*

<http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5441>

42. Явір В. В. До питання про семантико-семантичний статус вокатива [Електронний ресурс] / В. В. Явір // Вісник Запорізького національного університету. Серія «Філологічні науки»: зб. наук. статей / голов. ред. П. І. Білоусенко. – Запоріжжя, 2006. – № 2. – С. 319–323. – Режим доступу: <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2006/2006-fil-2.pdf#page=320>

43. 821.161.2.09(082)

Н 34 **Явір В. В.** (*співавт.*) Лексика на позначення назв тваринного світу в мові творів Т. Г. Шевченка / М. М. Приймак, В. В. Явір // Наукові праці викладачів, докторантів, аспірантів, магістрів та студентів : зб. наук. праць. – Кривий Ріг, 2006. – Вип. 16. – С. 3–7.

2007

44. 801.81.161.2(082)

Л 64 **Явір В.** Питання мови в аспекті нашого духовного буття і національної безпеки / В. Явір // Література. Фольклор. Проблеми поетики : зб. наук. праць. – Київ, 2007. – Вип. 27, ч. 1. – С. 309–326. – *Електронна версія:* <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5235>

2009

45. 811.161.2(082)

Ф 54 **Явір В.** Жаргонізований дискурс: духовний занепад чи норма? / В. Явір // Філологічні студії: Науковий вісник КДПУ : зб. наук. праць / відп. ред. Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг, 2009. – Вип. 3. – С. 119–123. – *Електронна версія:* <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5161>

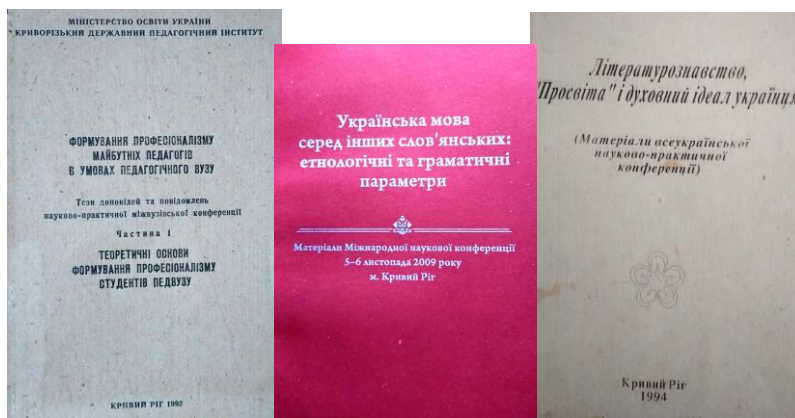
2014

46. 03(477)

Е 63 **Явір В. В.** Колоїз Жанна Василівна / В. В. Явір // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2014. – Т. 14 (*Кол–Кос*). – С. 80.

3.4. Публікації в матеріалах наукових конференцій і семінарів

1974

47. **Явір В. В.** Семантичні та структурно-граматичні особливості атрибутивних конструкцій в усному літературному мовленні / В. В. Явір // Тези доповідей та повідомлень міжвузівської наукової конференції з питань східнослов'янського іменникового словотвору. – Київ, 1974.*

48. **Явір В. В.** Структурно-семантичні особливості атрибутивних конструкцій в усному літературному мовленні / В. В. Явір // Матеріали республіканської наукової конференції з проблем синтаксису українського сучасного літературного мовлення. – Вінниця, 1974.*

1976

49. **Явір В. В.** Один із засобів вираження атрибутивності в науково-технічному стилі / В. В. Явір // Тези доповідей республіканської наукової конференції «Науково-технічний прогрес і мова». – Житомир, 1976.*

1990

50. 378(082)

С 56 **Явір В. В.** О возможностях курса «Современного украинского литературного языка» в улучшении профессионально-педагогической подготовки студентов / В. В. Явір // Совершенствование учебно-воспитательного процесса в школе и педвузе : тезисы науч.-практ. конф.

«Педвуз и проблемы современной общеобразовательной школы» / отв. ред. В. К. Буряк. – Кривой Рог, 1990. – 234–236.

1992

51. 378(082)

Ф 79 **Явір В. В.** Формування у майбутніх словесників умінь і навичок оптимального добору навчального матеріалу / В. В. Явір // Формування професіоналізму майбутніх педагогів в умовах педагогічного вузу : тези доп. та повідомлень наук.-практ. міжвуз. конференції. – Кривий Ріг, 1992. – Ч. 1. : Теоретичні основи формування професіоналізму студентів педвузу. – С. 99–101. – *Електронна версія:*

<https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5170>

1993

52. **Явір В. В.** (*співаєт.*) Дещо про ментальність, мову, моральність / В. В. Явір, Ф. З. Яловий // Тези Всеукраїнської теоретичної конференції «Відродження України – проблеми і перспективи», м. Кіровоград. – Кіровоград, 1993. – Вип. 1 : Проблеми духовності людини. – С. 32–35.*

53. **Явір В. В.** Питання національної освіти в науковій спадщині В. Вернадського / В. В. Явір // Тези доповідей і повідомлень на Всеукраїнській конференції в Одеському педагогічному університеті. – Одеса, 1993.*

54. **Явір В. В.** Своєрідність речень моделі *щодо...*, *то...* в сучасній українській мові / В. В. Явір // Питання синтаксису української мови : тези доп. і повідом. респ. наук. конф. в Запорізькому державному університеті до 100-річчя від народження С. Смерчинського. – Запоріжжя, 1993. – С. 70–71.*

1994

55. 17(477)(082)

Л 64 **Явір В. В.** Мова і духовність нації / В. В. Явір // Літературознавство, «Просвіта» і духовний ідеал українця : матер. Всеукр. наук.-практ. конф.

у КДПІ / голов. ред. В. К. Буряк ; ред. **В. В. Явір** [та ін.]. – Кривий Ріг, 1994. – С. 9–10. – *Електронна версія*: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8894>

1995

56. Явір В. В. Мова і духовність нації / В. В. Явір // Людина і культура майбутнього : матер. І Міжнар. симпозиуму, м. Київ, 18–21 квітня 1995 року. – Київ, 1995. – С. 545.*

57. Явір В. В. Повтор у поетичній мові М. Рильського / В. В. Явір // М. Рильський і світова культура з погляду сучасності : зб. матер. Міжнар. конф. НАН України. – Київ, 1995. – С. 87.*

58. Явір В. В. Функції міжпредметних зв'язків у курсі «Сучасна українська літературна мова» / В. В. Явір // Мовна освіта в контексті завдань української середньої й вищої школи : матер. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, Терноп. держ. пед. ун-т. – Тернопіль, 1995. – С. 55–57.*

2009

59. 811.161.2(082)

У 45 **Явір В. В.** Ніщо в житті не минає безслідно [*про мовознавця Олександра Царука*] / В. В. Явір // Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри : матер. Міжнар. наук. конф., м. Кривий Ріг, 5–6 листопада 2009 року / відп. ред. Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг, 2009. – С. 549–555. – *Електронна версія*:

<http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5163>

60. 811.161.2(082)

У 45 **Явір В. В.** Рідна мова як одна із вузлових ланок духовно-національного буття народу і держави / В. В. Явір // Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри : матер. Міжнар. наук. конф., м. Кривий Ріг, 5–6 листопада 2009 року / відп. ред. Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг, 2009. – С. 100–107. – *Електронна версія*:

<http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5166>

3.5. Статті в періодичних виданнях

1972

61. Явір В. В. Деякі структурні типи неузгоджених означень / В. В. Явір // Українська мова та література в школі. – 1972. – № 7.*

1975

62. Явір В. В. І алгоритм, і традиційний метод / В. В. Явір // Радянська освіта. – 1975. – 10 грудня.*

63. Явір В. В. Неузгоджені означення, виражені непрямими відмінками іменників та їх стилістичні особливості / В. В. Явір // Українська мова та література в школі. – 1975. – № 11.*

1977

64. Явір В. Розвиток зв'язного мовлення учнів 2–3 класів під час вивчення відомостей з синтаксису / В. Явір // Початкова школа. – 1977. – № 12. – С. 20.*

1978

65. Явір В. В. (співавт.) Займенник *Ви* у ввічливо-пошанному значенні при звертанні до однієї особи / Л. П. Давидова, В. В. Явір // Українська мова і література в школі. – 1978. – № 3. – С. 59–64.*

66. Явір В. В. Молодшим школярам про Основний Закон країни на уроках мови / В. В. Явір // Початкова школа. – 1978. – № 5.*

67. Явір В. В. У мовному вирі / В. В. Явір // Радянська освіта. – 1978. – 27 грудня.*

68. Явір В. В. Учням про Основний Закон Країни Рад / В. В. Явір // Українська мова і література в школі. – 1978. – № 2.*

1979

69. Явір В. В. Інтернаціональне виховання під час вивчення мови / В. В. Явір // Початкова школа. – 1979. – № 6. – С. 32–37.*

1980

70. Явір В. В. Твір-опис зовнішності людини / В. В. Явір // Українська мова і література в школі. – 1980. – № 4.*

71. Явір В. В. Узагальнення і систематизація вивченого в IV–VIII класів у школі з російською мовою навчання / В. В. Явір // Українська мова і література в школі. – 1980. – № 5.*

1982

72. Явір В. В. *(співаєт.)* Розвиток мовлення – провідний принцип удосконалених програм з мови / М. С. Вашуленко, К. С. Прищепа, О. Н. Хорошковська, В. В. Явір // Початкова школа. – 1982. – № 7. – С. 51–56.*

73. Явір В. В. Уроки розвитку зв'язного мовлення в I класі / В. В. Явір // Початкова школа. – 1982. – № 7.*

1983

74. Явір В. В. Вивчення теми «Загальні відомості про мову у 8 класі» / В. В. Явір // Українська мова і література в школі. – 1983. – № 3.*

1986

75. Явір В. В. *(співавт.)* Вивчення різновидів обставин у 7 класі / В. В. Явір, Ю. О. Арешенков // Українська мова і література в школі. – 1986. – № 9. – С. 51–55.*

76. Явір В. В. Складні випадки визначення членів речення, виражених словосполученням / В. В. Явір // Українська мова і література в школі. – 1986. – № 5. – С. 27–31.*

1988

77. Явір В. В. *(співавт.)* Формування основ етики мовлення у I класі / В. В. Явір, Н. Г. Каневська // Початкова школа. – 1988. – № 2. – С. 16–21. – Електронна версія: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5396>

1989

78. Явір В. В. Вивчення теми «Загальні відомості про мову у 8 класі» / В. В. Явір // Українська мова і література в школі. – 1989. – № 3.*

1994

79. Явір В. В. Мова і духовність нації / В. В. Явір // Кур'єр Кривбасу. – 1994. – № 17.*

1998

80. Явір В. В. Двомовність: шлях до консолідації чи конфронтації? / В. В. Явір // Придніпровський науковий вісник. Серія «Філологія. Педагогіка». – 1998. – № 122 (189).*

2005

81. Явір В. Мовний вимір духовного світу особистості / В. Явір // Червоний гірник. – 2005. – № 159. – С. 4.*

3.6. Наукове редагування й рецензування

1986

82. Явір В. В. [Рецензія] / В. В. Явір // Українська мова і література в школі. – 1986. – № 1.* – Рец. на кн.: Олійник І. С., Ганич Д. І. Російсько-український і українсько-російський словник. – Київ, 1985.*

1993

83. 373.5.016:811.161.2(082)

П 78 **Явір В. В. (відп. ред.)** Проблеми вдосконалення навчального процесу у вищій та середній школі : зб. наук. праць / відп. ред. В. В. Явір. – Кривий Ріг, 1993. – 107 с.

1994

84. 17(477)(082)

Л 64 **Явір В. В. (ред.)** Літературознавство, «Просвіта» і духовний ідеал українця : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. у КДПШ / голов. ред. В. К. Буряк ; редкол.: А. В. Козлов, В. В. Явір [та ін.]. – Кривий Ріг : КДПШ, 1994. – 135 с.

1995

85. 811.161.2(082)

У 45 **Явір В. В. (ред.)** Українська мова: питання системи і функціонування : зб. наук. праць / за ред. В. В. Явір. – Кривий Ріг : КДПШ, 1995. – 102 с.

1996

86. 378(082)

Ф 79 **Явір В. В.** (ред.) Формування національної самосвідомості студентів вищих навчальних закладів та учнів загальноосвітніх шкіл : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. : у 2 ч. Ч. 1 / редкол.: В. Явір [та ін.]. – Кривий Ріг, 1996. – 108 с.

87. 378(082)

Ф 79 **Явір В. В.** (ред.) Формування національної самосвідомості студентів вищих навчальних закладів та учнів загальноосвітніх шкіл : матер. Всеукр. наук.-практ. конф. : у 2 ч. Ч. 2 / редкол.: В. Явір [та ін.]. – Кривий Ріг, 1996. – Ч. 2. – 108 с.

2004

88. 80(082)

А 43 **Явір В. В.** (ред.) Актуальні проблеми філології і методики викладання мов : зб. наук. праць / редкол.: Г. М. Віняр, Ю. О. Арешенков, В. В. Явір [та ін.]. – Кривий Ріг : КДПУ, 2004. – 207 с. – *Електронна версія:*
<http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/0564/1167>

2005

89. Явір В. В. (ред.) Актуальні проблеми філології і методики викладання мов : зб. наук. праць / редкол.: Г. М. Віняр, Ю. О. Арешенков, В. В. Явір [та ін.]. – Кривий Ріг : КДПУ, 2005.*

2006

90. 80(082)

А 43 **Явір В. В.** (*ред.*) Актуальні проблеми філології і методики викладання мов : зб. наук. праць / редкол.: Г. М. Віняр, П. І. Білоусенко, В. В. Явір [та ін.]. – Кривий Ріг, 2006. – Вип. 4. – 182 с. – *Електронна версія:* <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/1168>

2007

91. 80(082)

А 43 **Явір В. В.** (*ред.*) Актуальні проблеми філології і методики викладання мов : зб. наук. праць / редкол.: Г. М. Віняр, П. І. Білоусенко, В. В. Явір [та ін.]. – Кривий Ріг, 2007. – Вип. 5. – 184 с. – *Електронна версія:* <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/0564/1241>

РОЗДІЛ 4

Наукова школа професора В. В. Явір

1996

92. 811.161.2'373.7(043.3)

К 61 Колоїз Ж. В. Структурно-функціональні різновиди усталених конструкцій у мові публіцистики Сергія Єфремова : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Ж. В. Колоїз ; Дніпропетр. держ. ун-т ; наук. кер. **В. В. Явір.** – Дніпропетровськ, 1996. – 19 с. – *Електронна версія:*

<https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/1429>

93. Колоїз Ж. В. Структурно-функціональні різновиди усталених конструкцій у мові публіцистики Сергія Єфремова : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Ж. В. Колоїз ; Криворізький держ. пед. ін-т ; наук. кер. **В. В. Явір.** – Кривий Ріг, 1996. – 222 с.*

1997

94. 811.161.2'367.622(043.3)

Ш 83 Шпачук Л. Р. Лексико-семантичний спосіб творення іменників на позначення особи (на основі метафоризації) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. Р. Шпачук ; Дніпропетр. держ. ун-т ; наук. кер. **В. В. Явір.** – Дніпропетровськ, 1997. – 23 с.

95. Шпачук Л. Р. Лексико-семантичний спосіб творення іменників на позначення особи (на основі метафоризації) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. Р. Шпачук ; Криворізький держ. пед. ін-т ; наук. кер. **В. В. Явір.** – Кривий Ріг, 1997. – 243 с.*

96. Остроушко О. А. Семантико-синтаксична структура текстів українських замовлянь [Електронний ресурс] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. А. Остроушко ; Дніпропетр. нац. ун-т ; наук. кер. **В. В. Явір.** – Дніпропетровськ, 2002. – 22 с. – Режим доступу: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/handle/0564/1420>

97. Остроушко О. А. Семантико-синтаксична структура текстів українських замовлянь : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. А. Остроушко ; Криворізький держ. пед. ун-т ; наук. кер. **В. В. Явір.** – Кривий Ріг, 2002. – 201 с.*

РОЗДІЛ 5

Бібліографія наукової та педагогічної діяльності Валентини Василівни Явір

2000

98. 378(477.63)

К 82 Факультет української філології [В. В. Явір] // Криворізькому державному педагогічному університету – 70 / упоряд.: О. О. Любар, Д. Т. Федоренко ; за ред. В. К. Буряка. – Кривий Ріг, 2000. – С. 58–60.

2005

99. 378(477.63)

К 82 **В. В. Явір** – завідувач кафедри української мови // Криворізький державний педагогічний університет. 75 років / голов. ред. В. К. Буряк. – Кривий Ріг, 2005. – С. 34–35.

2006

100. Терен С. «В глибині своєї душі ми – боягузи...» [Розмова про долю української мови на Криворіжжі з професором кафедри української мови КДПУ **В. В. Явір**] / Сергій Терен // Промінь Просвіти. – 2006. – 7 листопада.*

2007

101. 016:811.161.2

Б 59 **Явір Валентина Василівна** – кандидат філологічних наук, професор. Показчик праць // Бібліографія наукових праць викладачів кафедри української мови Криворізького державного педагогічного університету / уклад. Н. М. Малюга. – Кривий Ріг, 2007. – С. 52–55.

2009

102. Валентина Василівна Явір. Особова справа. 1974–2009 // Архів Криворізького державного педагогічного університету.*

2010

103. 016:811.161.2

К 30 **Валентина Василівна Явір** – завідувач кафедри української мови // Кафедра української мови : До 80-річчя КДПУ. – Кривий Ріг, 2010. – С. 3–4.

2011

104. 378(477.63)

В 55 Наукові школи КДП. **В. В. Явір** – кандидат філологічних наук, професор, керівник наукової школи з проблем граматичної будови української мови // Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Дніпропетровська область / НАПН України ; Ін-т вищої освіти ; редкол.: Я. В. Шрамко [та ін.]. – Київ, 2011. – С. 114.

2015

105. 001(092):378(477.63)(091)

П 84 **Явір Валентина Василівна** [біографічна довідка, наукові досягнення, основні наукові праці] // Професори Криворізького педагогічного / упоряд. В. А. Фінічева, О. А. Дікунова ; редкол.: Я. В. Шрамко,

О. А. Остроушко, М. В. Варданян, Г. М. Віняр. – Кривий Ріг, 2015. – С. 161–162; 202–203.

106. 001(092):378(477.63)(091)

П 84 **Явір Валентина Василівна** – професор, керівник наукової школи з проблем граматичної будови української мови // Професори Криворізького педагогічного / упоряд. В. А. Фінічева, О. А. Дікунова ; редкол.: Я. В. Шрамко, О. А. Остроушко, М. В. Варданян, Г. М. Віняр. – Кривий Ріг, 2015. – С. 19.

2018

107. 378.4(477.63)(092)

К 77 Професор **Валентина Василівна Явір** [Інтерв'ю Тетяни Крамаренко з Ганною Віняр] // Педагогічні замальовки : нариси / Тетяна Крамаренко. – Кривий Ріг, 2018. – С. 17. – *Електронна версія:*

<https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/2007>

2020

108. До 90-річчя університету: з історії факультету української філології. **Явір Валентина Василівна** [Електронний ресурс] // Факультет української філології КДПУ. – 2020. – 30 вересня. – Режим доступу: <https://kdpu.edu.ua/fakultet-ukrainskoi-filolohii/pro-fakultet/istoriia-fakultetu/12754-do-90-richchya-universytetu-z-istorii-fakultetu-ukrainskoi-filolohii.html>

109. **Явір Валентина Василівна** [публікації] [Електронний ресурс] // Google Академія (Google Scholar). – Режим доступу:

https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=b_3hOqsAAAAJ

2022

110. Вічна як мови душа: **Явір Валентина Василівна** [Електронний ресурс]

// Кафедра української мови КДПУ. – 2022. – 17 серпня. – Режим доступу:

<https://kdpu.edu.ua/ukrainskoi-movy/zahalna-informatsiia/novyny-ta-oholoshennia/19866-vichna-yak-movy-dusha.html>

111. Козкіна М. Зробила неоціненний внесок: на Дніпропетровщині відійшла у вічність відомий педагог : **Валентина Явір** [Електронний ресурс] / Марія

Козкіна // Gorsovet: новини Дніпра. – 2022. – 13 липня. – Режим доступу:

<https://gorsovet.com.ua/post/v-kamenskom-muzhchina-obokral-sotrudnicu-kafe-ugrozhaya-ej-nozhom>

112. Крамаренко О. Із життя пішла фундаторка факультету української філології Криворізького педагогічного **Валентина Явір** [Електронний ресурс]

/ Ольга Крамаренко // Krivbass. City : міський портал м. Кривий Ріг. – 2022. –

12 липня. – Режим доступу: [https://krivbass.city/news/view/iz-zhittya-pishla-](https://krivbass.city/news/view/iz-zhittya-pishla-fundatorka-fakultetu-ukrainskoi-filologii-krivorizkogo-pedagogichnogo)

[fundatorka-fakultetu-ukrainskoi-filologii-krivorizkogo-pedagogichnogo](https://krivbass.city/news/view/iz-zhittya-pishla-fundatorka-fakultetu-ukrainskoi-filologii-krivorizkogo-pedagogichnogo)

113. Лапочкіна Ю. У Кривому Розі пішла з життя **Валентина Явір** – кандидат

філологічних наук, професор кафедри української мови КДПУ [Електронний ресурс] / Юлія Лапочкіна // Весь Кривий Ріг : Інформаційний ресурс

видавництва «Хто є Хто у Кривому Розі». – 2022. – 11 липня. – Режим доступу:

<https://www.veskr.com.ua/krivorozhskie-gorodskie-novosti/54208-v-krivomu-rozi-pishla-z-zhittya-valentina-yavir.html>

2023

114. Видатні жінки Кривого Рогу – хто вони? [**Явір Валентина Василівна** –

філологиня, професорка Криворізького державного педагогічного інституту / університету] // Експерт-КР – експертне відео про Кривий Ріг / авт.

відео Ольга Гончар. – 2023. – Режим доступу: [https://krlife.com.ua/news/vydatni-](https://krlife.com.ua/news/vydatni-zhinky-kryvogo-rogu-hto-vony-video/)

[zhinky-kryvogo-rogu-hto-vony-video/](https://krlife.com.ua/news/vydatni-zhinky-kryvogo-rogu-hto-vony-video/)

115. Явір Валентина Василівна – українська вчена-мовознавиця, педагог вищої школи, кандидат філологічних наук, професор, завідувачка кафедри української мови (1986–1991; 1993–1998) Криворізького державного педагогічного інституту / університету [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Явір_Валентина_Василівна

РОЗДІЛ 6

ФОТОМИТТЄВОСТІ ЖИТТЯ

Професор Валентина Василівна Явір

Про діяльність професора В. В. Явір (*на фото*) говоримо з директором бібліотеки КДПУ, кандидатом філологічних наук, доцентом Г. М. Віняр.

– Валентина Василівна належить до тих людей, які ніколи не шукали легкого хліба, для кого професійна честь понад усе, – розповідає Ганна Миколаївна. – Вона виховала низку гідних учнів, серед яких доктор філологічних наук, професор Жанна Василівна Колоїз. Багатий, різноманітний

і повний високого творчого польоту внутрішній світ наставника полонить кожного, хто мав щастя спілкуватися з нею. Як відомий вчений вона чимало зробила для розвитку сучасної мовознавчої думки, для формування лінгвістичних знань у середніх загальноосвітніх та вищих педагогічних закладах, для зміцнення наукового корпусу українських мовознавців. Професор Валентина Явір – співавтор монографії «Сучасна українська літературна мова», автор багатьох науково-методичних публікацій про викладання української мови у вищій і в загальноосвітній школі. Її науковий потенціал відомий далеко за межами Кривого Рогу, а написані роботи активно використовуються в різних наукових дослідженнях, допомагають студентам в осмисленні лінгвістичних проблем.

З вдячністю відгукнулися про педагогічну діяльність професора В. В. Явір вчителі української мови та літератури в Криворізькому Покровському лицейі Леся Вікторівна Яременко та Елеонора Іллівна Саєнко.

*Професор Валентина Василівна Явір [Інтерв'ю Тетяни Крамаренко з Ганною Віняр]
// Педагогічні замальовки : нариси / Тетяна Крамаренко. – Кривий Ріг, 2018. – С. 17*

„В глибині своєї душі ми – боягузи...”

Розмова в аудиторії про сумну долю української мови на Криворіжжі відбулася. Її організатором стала кафедра української мови Криворізького педагогічного університету. З самого початку її керівник професор Валентина ЯВІР поділилася з учасниками своїми тривогами. Наприклад, „Чому так напelegливо (я б сказала – агресивно) відстоюється статус російської мови на споконвічних українських територіях тими ж етнічними українцями (так званими „русскоязычними”)?” або „Чому ми інертні? Чому це нам соромно у себе вдома розмовляти своєю мовою? Чому ми так байдуже ставимось до тих проблем, які мають бути нашою сутністю?”

А Юрій АРЕШЕНКОВ, кандидат філологічних наук і її співпрацівник по кафедрі, звернув увагу на те, що навіть тут, в університеті, відбуваються ганебні речі: „українські філологи розмовляють російською в аудиторіях, деякі набираються нахабства й російською спілкуються з викладачами, а деякі викладачі їх при цьому навіть не присікають”.

Якраз в руслі пошуку відповіді на поставлені запитання і в намаганні зрозуміти, чому так все відбувається, й проходила ця розмова. В ній взяли участь і журналісти, і колишні випускники місцевого філфаку, і аспіранти, і студенти. В суперечці під час обміну думками вирізались і два підходи до оцінки ситуації. Один, до певної міри оптимістичний, найбільш повно його представляв Ігор БУЗЬКО, урєат Всеукраїнського конєсу „Коронація слова”, в не-

далекому минулому – студент цього педуніверситету, а інший – науковці з кафедри і, як це не дивно, першокурсниці історичного факультету. Ігор Бузько, наприклад, говорив, що нема чого панікувати й робити трагедії і що більше треба звертати увагу на економічний бік проблеми.

Однак явну перевагу одержала інша сторона, яка дуже серйозно, з ознаками великої тривоги за майбутнє нації, поставилась до проблем буття української мови. Так, про це одна за одною несподівано виступили аж три студентки-першокурсниці з історичного факультету, причому одна з них навіть прочитала вірші про мову (ми їх публікуємо в цьому числі газети). Та, мабуть, найточніше визначила причину занепаду української мови у нас на Криворіжжі майбутній історик Інна ГОРДІЙЧУК: „Найголовніший фактор той, що в глибині своєї душі ми – боягузи. Нас протягом століть гнобили...”. І після цих слів, як не прикро, вже не дуже хотілося дослухатися до інших. Адже ця коротка фраза дала чи не вичерпну відповідь на запитання, з якими звернулася до аудиторії на самому початку розмови Валентина Явір. Тож подумаймо кожен надцими словами: а хіба не боягузи?

Перед тим, як підсумувати все, виступила ще й просвітянка Валентина КРИВДА і підкреслила, що багато що в цьому питанні залежить і від поведінки місцевої влади, яка, на жаль, так і не поставила на обговорення сесії

міськради програму функціонування й розвитку української мови, яскраво влада продемонструвала себе і в намаганні надати офіційний статус мові російській, тобто показала, яка мова її більше приваблює.

Підсумувавши все сказане, Валентина Явір зазначила, що „нам би слід створювати такі осередки, які будуть підтримувати зусилля українців. Ясно, що і літературу треба українською читати, і говорити всюди українською, але вже очевидно, що для вирішення таких проблем нам треба згуртуватися і організувати акції”.

В кінці ж треба все ж додати, що розмова була б більш відкритою й охопила б ширше коло пи-

Монолог української мови

Це мій народ? Не вже він зрозумів:

Якщо я зникну – він загине,

І не пізнає мудрості віків...?

А час життя так швидко плине!..

Я довго йшла до вас через віки.

Мій шлях нелегким був,

тернистим,

Він мав червоної і чорної стрічки –

Вінком сплелись вони барвистим.

Червоної та яскраві ті стрічки –

То слава, гідність, процвітання,

Дівчат веселі і гучні пісні

І Кобзаря віршів звучання!

А чорні – це наруга, забуття,

Мене тоді на горло покарали,

Байстрючкою вважали все життя

І знали звідусіль, де знали...

Та придивіться –

я ще гарна, чарівна.

Я змию бруд – і знов засяю,

І голос забринить мій як струна.

Допоможіть мені... Благаю!

Марія СТАРУХА,

студентка 1-го курсу

історичного факультету

тань, якби з'явилися всі запрошені, насамперед ті, у кого – особлива позиція щодо української. Та, на превеликий жаль, від „Домашней газети” ніхто не прийшов.

Сергій ТЕРЕН

На світлині: Валентина ЯВІР і Юрій АРЕШЕНКОВ.

Джерело: Терен С. «В глибині своєї душі ми – боягузи...»

[Розмова про долю української мови на Криворіжжі з професором кафедри української мови КДПУ В. В. Явір]

// Промінь Просвіти. – 2006. – 7 листопада

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

В іменному покажчику наведено прізвища всіх осіб, згаданих у бібліографічних записах. Після кожної позиції в круглих дужках подано ідентифікуючі знаки: співавтор (співавт.), упорядник (упоряд.), укладач (уклад.), головний редактор (голов. ред.), відповідальний редактор (відп. ред.), редактор (ред.), автор рецензії (рец.), науковий керівник (наук. кер.), персоналія (перс.). Без позначок наведено позиції, під якими виступають автори праць.

Арешенков Ю. О. 9(співавт.), 12(співавт.), 36(ред.), 75(співавт.), 88-89(ред.)

Білоусенко П. І. 6-7(співавт.), 9-11(співавт.), 41(ред.), 42(голов. ред.), 90-91(ред.)

Буряк В. К. 50(відп. ред.), 55(голов. ред.), 84(голов. ред.), 98(ред.), 99(голов. ред.)

Варданян М. В. 105-106(ред.)

Вашуленко М. С. 72(співавт.)

Віняр Г. М. 9(співавт.), 34(ред.), 36(ред.), 40-41(ред.), 88-91(ред.), 105-106(ред.), 107(співавт.)

Ганич Д. І. 82(співавт.)

Гончар О. 114

Горпинич Н. Г. 5(співавт.)

Горпинич О. В. 4-5(співавт.)

Горяний В. Д. 4-5(співавт.)

Давидова Л. П. 65(співавт.)

Дікунова О. А. 105-106(упоряд.)

Єфремов С. 92-93(перс.)

Каневська Н. Г. 10(співавт.), 77(співавт.)

Каневська О. Б. 40(ред.)

Козкіна М. 111

Козлов А. В. 84(ред.)

Колоїз Ж. В. 14(співавт.), 18-21(співавт.), 23-24(співавт.), 45(відп. ред.), 46(перс.), 59-60(відп. ред.), 92, 93

Крамаренко О. 112

Крамаренко Т. Г. 107(авт.-упоряд.)

Лапочкіна Ю. 113

Любар О. О. 98(упоряд.)

Малюга Н. М. 20-21(співавт.), 23-24(співавт.), 101(уклад.)

Нагул В. 22(співавт., упоряд., ред.)

Олійник І. С. 4-5(співавт.), 10(співавт., ред.), 82(співавт.)
Остроушко О. А. 96, 97, 105-106(ред.)
Осьмачка Т. 34(перс.)

Приймак М. М. 39(співавт.), 43(співавт.)
Приходько С. М. 6(співавт.)
Прищепя К. С. 72(співавт.)

Рильський М. 57(перс.)

Савицька В. П. 6(співавт.), 27(співавт.)
Самійленко С. П. 32(перс.)
Сіماشко Т. В. 8(співавт.)
Скиба М. М. 9(співавт.), 12(співавт.)
Смеречинський С. 54(перс.)

Терен С. 100

Федоренко Д. Т. 98(упоряд.)
Фінічева В. А. 105-106(упоряд.)

Хорошковська О. Н. 72(співавт.)

Царук О. В. 59(перс.)

Чемерисов М. Т. 4(співавт.)

Шестопалова В. Ф. 6(співавт.)
Шпачук Л. Р. 94, 95
Шрамко Я. В. 104-106(ред.)

Явір В. В. 1-3, 4-12(співавт.), 13, 14(співавт.), 15(упоряд.), 16(співавт.), 17, 18-24(співавт.),
25, 26, 27(співавт.), 28(співавт., відп. ред.), 29(авт., відп. ред.), 30, 31(авт., ред.), 32-35,
36(авт., ред.), 37, 38, 39(співавт.), 40-41(авт., ред.), 42, 43(співавт.), 44-51, 52(співавт.), 53-64,
65(співавт.), 66-71, 72(співавт.), 73, 74, 75(співавт.), 76, 77(співавт.), 78-81, 82(рец.),
83(відп. ред.), 84-91(ред.), 92-97(наук. кер.), 98-115(перс.)

Яловий Ф. З. 28(співавт.), 52(співавт.)

Бібліографічне видання

Серія «Пам'яті професорів Криворізького педагогічного»

Вип. 8

ВАЛЕНТИНА ВАСИЛІВНА ЯВІР –

українська вчена-мовознавиця

(до 90-річного ювілею кандидата філологічних наук, професора кафедри української мови Криворізького державного педагогічного інституту / університету)

Біобібліографічний покажчик

Упорядник і бібліографічний редактор:

Дікунова Олена Анатоліївна

Загальна редакція:

Кравченко Олена Миколаївна